

Gerasa/ Jerash

FRA DEN
URBANE PERIFERI

Redigeret af
Achim Lichtenberger og
Rubina Raja

Redaktørernes forord

Jerash – den hellenistiske og romerske oldtidsby Gerasa – var en af de vigtigste byer i Dekapolis, en større sammenslutning af græsk-romerske byer i det sydlige Levanten, hvoraf de fleste var beliggende i det, som i dag er det Hashemitiske Kongerige Jordan. Gerasa var en driftig og velfungerende by frem til midten af det 8. århundrede e.v.t., da området blev ramt af et altødelæggende jordskælv. Senere, i ayyubidisk og mamlukisk tid, blev området igen bosat, hvilket vi også har belæg for i det arkæologiske materiale. Udviklingen i nyere tid, herunder væksten i det moderne Jerash, har givet arkæologerne en del udfordringer, men ikke desto mindre er Gerasa/Jerash stadig den næstmest besøgte turistattraktion i Jordan, takket være stedets bevarede og restaurerede ruiner.

Internationale forskerhold har bedrevet arkæologiske undersøgelser i Jerash i over 100 år. Siden 2011 har et dansk-tysk hold arbejdet i oldtidsbyens Nordvest-kvarter i et område på fire hektar, på det højest beliggende sted inden for den antikke bymur. Mens den hidtidige forskning hovedsagelig har fokuseret på oldtidsbyens større offentlige monumenter, har det dansk-tyske projekt – The Danish–German Jerash Northwest Quarter Project – forsket i et af byens udkantsområder for at finde ud af, hvad man der kan lære om det urbane liv, som det udfoldede sig her.

Det dansk-tyske projekt i Nordvest-kvarteret blev i sin tid igangsat af de to undertegnede redaktører, og projektets første arkæologiske feltkampagne fandt sted i 2011. I årenes løb er kampagneteamet vokset betydeligt, og ny finansiering har muliggjort brugen af højteknologiske metoder. Det giver ny indsigt i bysamfundets udvikling over tid. I denne bog belyser forskellige medlemmer af udgravningsteamet en vifte af forskningsmæssige emner, der fra februar 2017 også danner rammen om en særudstilling på Antikmuseet på Aarhus Universitet.

Vellykket feltarbejde afhænger af de enkelte medlemmer i udgravningsteamet og af de specialister,

der bidrager med deres viden og ekspertise både før, under og efter hver kampagne i felten. Vi vil derfor gerne benytte lejligheden til at takke samtlige deltagere i projektet for deres vedholdende engagement gennem årene, hvad enten de har bidraget til denne udgivelse eller ej. En særlig stor tak går til Georg Kalaitzoglou, og også til Heike Möller og Annette Højen Sørensen, der har forestået det overordnede opsyn med feltarbejdet, henholdsvis ledet fundregistreringen, siden projektkampagnerne gik i gang. Desuden var projektet aldrig blevet til virkelighed uden vores fremragende samarbejde med det jordanske antikvitetsvæsen, Department of Antiquities of Jordan, både i Amman og i Jerash. Derfor skal der også her lyde en særlig tak til vores jordanske kollegaer og antikvitetsvæsenet i Jordan for deres vedvarende støtte til vores bestræbelser.

Også en stor tak til disse fonde og organisationer for deres bidrag til finansiering af projektet: Carlsberg-fondet, Danmarks Grundforskningsfond, Deutsche Forschungsgemeinschaft, Deutscher Palästina-Verein, EliteForsk-initiativet under Uddannelses- og Forskningsministeriet, og H. P. Hjerl Hansens Mindefondet for Dansk Palæstinaforskning.

Vi vil desuden gerne takke de universiteter, hvor vi hører hjemme – Aarhus Universitet, Ruhr-Universität Bochum og Westfälische Wilhelms-Universität Münster – for deres støtte til projektet. Endelig er vi taknemmelige for den støtte, som projektet har nydt godt af fra Das Deutsche Evangelische Institut für Altertumswissenschaft des Heiligen Landes i Amman. Dertil en stor tak til alle medarbejderne på Grundforskningsfondscenteret Centre for Urban Network Evolutions for daglig inspiration.

Til sidst en tak til de øvrige kræfter i Aarhus og andetsteds, der har udført et stort og solidt arbejde med redigering, oversættelse og grafisk design af denne publikation.

Achim Lichtenberger (Münster)
og Rubina Raja (Aarhus), juni 2017

Indhold

1	Urban arkæologi og et blik ind i fortiden: Antiochia-ved-Chrysorrhoeas-også-kaldet-Gerasa.....	9
	<i>Achim Lichtenberger og Rubina Raja</i>	
2	En dag i felten.....	21
	<i>Line Egelund og Mette Normann Pedersen</i>	
3	Arkæologi i arkiverne: den digitale genopdagelse af Jerash	27
	<i>Eva Mortensen</i>	
4	Udgravningen af Jerash: arkæologiske målsætninger, metoder og teknikker	33
	<i>Georg Kalaitzoglou</i>	
5	Oldtidens Gerasa kortlagt fra luften	41
	<i>David Stott og Søren M. Kristiansen</i>	
6	Det antikke Gerasa – modelleret i 3D.....	47
	<i>Ioanna Alexaki</i>	
7	Et kapitel om Jerash fra naturens store bog: jordbunden som arkiv	53
	<i>Søren M. Kristiansen, Genevieve A. Holdridge og Ian A. Simpson</i>	
8	Keramik i kontekst: fortolkning af liv gennem keramik	59
	<i>Heike Möller</i>	
9	Middelalderkeramik fra Jerash: den mellemislamske bosættelse	67
	<i>Alex Peterson</i>	
10	Kultur i køkkenet: traditionelle produktionsteknikker for lokalt køkkentøj fra senromersk-byzantinsk tid.....	75
	<i>Signe B. Kristensen</i>	
11	Mørtelstudier i Gerasa.....	83
	<i>Kristine Thomsen</i>	
12	Mosaikker fra Nordvest-kvarteret i Jerash.....	89
	<i>Will T. Wootton</i>	
13	Jerash-skåle: fornemt service fra antikkens Gerasa	99
	<i>Dorothea Csitneki</i>	
14	Dyreknogler fra Nordvest-kvarteret.....	107
	<i>Pernille Bangsgaard, Achim Lichtenberger og Rubina Raja</i>	
15	Genbrug af glas i det antikke Gerasa	115
	<i>Gry H. Barfod</i>	
16	Vandforvaltning i Nordvest-kvarteret i Jerash	121
	<i>Achim Lichtenberger og Rubina Raja</i>	
17	Danish–German Jerash Northwest Quarter Project Teamets medlemmer 2011–2016.....	131
18	Bibliografi.....	135